رویش روان شناسی، سال۱۴، شماره ۶، شماره پیاپی ۱۱۱، شهریور ۱۴۰۴
*Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ),14(6), 2025*

# اثربخشی طرحواره درمانی بر حساسیت بین فردی، ترس از ارزیابی های منفی و شرم درونی شده در نوجوان با تجربه طلاق والدین

# The effectiveness of schema therapy on interpersonal sensitivity, fear of negative evaluations, and internalized shame in adolescents experiencing parental divorce

**دکتر سید مهدی سرکشیکیان** (نویسنده مسئول)
استاد مدعو دانشگاه علوم پزشکی آزاد واحد قم و دکتری روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی تربیتی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.
**فاطمه شفیعیان**
کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.
**ساغر افروزنده**
کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، گروه روانشناسی بالینی، واحد علوم پزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران.

**Dr. Seyyed Mehdi Sarkeshikiyan ***
Visiting Professor, Qom University azad of Medical Sciences Branch and PhD in Educational Psychology, Department of Educational Psychology, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran.
mehdikiyan110@gmail.com
**Fatemeh Shafieiyan**
Master's in General Psychology, Department of Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Mohaghegh Ardabili University, Ardabil, Iran.
**Saqar Afruzandeh**
Master in Clinical Psychology, Department of Clinical Psychology, Medical Sciences Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran.

## چکیده
هدف از پژوهش حاضر تعیین اثربخشی طرحواره درمانی بر حساسیت بین فردی، ترس از ارزیابی های منفی و شرم درونی شده در نوجوان با تجربه طلاق والدین بود. پژوهش نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون_ پس‌آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری پژوهش را کلیه نوجوان با تجربه طلاق والدین و مراجعه‌کننده به مراکز درمانی و مشاوره شهر تهران در سال ۱۴۰۳ بودند که از بین آنها ۳۰ نفر به طور در دسترس انتخاب و به صورت تصادفی در دو گروه ۱۵ نفری آزمایش و گواه جایگذاری شدند. ابزارهای گردآوری داده‌ها شامل پرسشنامه حساسیت بین فردی بایس و پارکر (IPSM ،۱۹۸۹)، پرسشنامه ترس از ارزیابی های منفی لری (BFNES،۱۹۸۳)، پرسشنامه شرم درونی شده کوک (ISS ،۱۹۹۳) بود. گروه آزمایش در ۸ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای هر هفته یک جلسه طرحواره درمانی را دریافت کردند. برای تحلیل داده‌ها از تحلیل کوواریانس چند متغیری استفاده شد. نتایج نشان داد با کنترل اثر پیش آزمون تفاوت معناداری بین پس آزمون گروه آزمایش و گواه در حساسیت بین فردی، ترس از ارزیابی های منفی و شرم درونی شده در نوجوان با تجربه طلاق والدین وجود داشت (p<۰/۰۵). از یافته‌های فوق می‌توان نتیجه گرفت که طرحواره درمانی بر حساسیت بین فردی، ترس از ارزیابی های منفی و شرم درونی شده در نوجوان با تجربه طلاق والدین تأثیر داشته است.

***واژه‌های کلیدی:*** *حساسیت بین فردی، شرم درونی شده، ترس از ارزیابی های منفی، طرحواره درمانی، طلاق، نوجوان.*

## Abstract
The present study aimed to determine the effectiveness of schema therapy on interpersonal sensitivity, fear of negative evaluations, and internalized shame in adolescents who experienced parental divorce. The study was a quasi-experimental study with a pretest-posttest design with a control group. The statistical population of the study was all adolescents who experienced parental divorce and were referred to treatment and counseling centers in Tehran in 1403, from which 30 people were selected conveniently and randomly placed in two groups of 15 people, experimental and control. Data collection tools included the Bayes and Parker Interpersonal Sensitivity Questionnaire (1989, IPSM), the Larry Fear of Negative Evaluation Questionnaire (1983, BFNES), and the Cook Internalized Shame Questionnaire (1993, ISS). The experimental group received one schema therapy session per week in 8 90-minute sessions. Multivariate analysis of covariance was used to analyze the data. The results showed that by controlling for the pre-test effect, there was a significant difference between the post-test of the experimental and control groups in interpersonal sensitivity, fear of negative evaluations, and internalized shame in adolescents with parental divorce (p<0.05). From the above findings, it can be concluded that schema therapy affected interpersonal sensitivity, fear of negative evaluations, and internalized shame in adolescents with parental divorce.

***Keywords:*** *Interpersonal Sensitivity, Internalized Shame, Fear of Negative Evaluations, Schema Therapy, Divorce, Adolescents.*

**نوع مقاله :** پژوهشی | **دریافت :** اسفند ۱۴۰۳ | **پذیرش:** اسفند ۱۴۰۳ | **ویرایش نهایی:** شهریور ۱۴۰۴

[ Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24 ]

[ DOI: 10.66224/Rooyesh.14.6.243 ]

## مقدمه

طلاق یک تغییر بزرگ در ساختار خانواده است که می‌تواند تأثیرات عمیقی بر روان و احساسات نوجوانان بگذارد (لین[1]و همکاران، ۲۰۲۴). این دوره معمولاً با احساساتی مانند غم، خشم، اضطراب و حتی سردرگمی همراه است (بویکسسی[2]و همکاران، ۲۰۲۴). نوجوانان ممکن است درک کاملی از دلایل طلاق نداشته باشند و خود را مقصر بدانند، که این امر می‌تواند بر عزت‌نفس و سلامت روانی آن‌ها تأثیر بگذارد (کارپو[3]و همکاران، ۲۰۲۴). تغییرات ناگهانی در سبک زندگی، مانند جابه‌جایی بین والدین یا کاهش حمایت عاطفی و اقتصادی، ممکن است موجب احساس ناامنی و بی‌ثباتی شود (اسپیریتو[4]و همکاران، ۲۰۲۴). برخی نوجوانان واکنش‌های هیجانی شدیدی نشان می‌دهند و دچار پرخاشگری، انزوا یا افت تحصیلی می‌شوند، در حالی که برخی دیگر تلاش می‌کنند احساسات خود را سرکوب کرده و وانمود کنند که مشکلی وجود ندارد (وان دیجک[5]و همکاران، ۲۰۲۴). طلاق می‌تواند تأثیر عمیقی بر مشکلات بین فردی این نوجوانان بگذارد، به‌طوری که آن‌ها در برقراری و حفظ روابط دچار چالش شوند و احساس بی‌اعتمادی یا طرد شدن را تجربه کنند (ریجان[6]و همکاران، ۲۰۲۴). همچنین، مشکلات هیجانی مانند اضطراب، افسردگی و شرم در آن‌ها شدت می‌گیرد (ون[7]و همکاران، ۲۰۲۴). از سوی دیگر، نگرانی از قضاوت می‌تواند باعث انزوای اجتماعی آن‌ها شود (هیگن جونس[8]و همکاران، ۲۰۲۴).

یکی از متغیرهای مورد بررسی که به نظر می‌رسد در نوجوان با تجربه طلاق والدین قابل پیگیری باشد حساسیت بین فردی[9] است. حساسیت بین‌فردی به‌معنای آگاهی و حساسیت بیش از اندازه، نسبت به رفتار و احساسات دیگران است که با احساس ناراحتی، رفتارهای اجتناب، عزت نفس پایین و ترسو بودن در روابط بین‌فردی نمود پیدا می‌کند (پتر[10]و همکاران، ۲۰۲۴). حساسیت بین‌فردی دارای یک ساختار چند بعدی است که شامل آگاهی بین‌فردی، اضطراب جدایی، کم‌رویی، عزت نفس شکننده و نیاز به تایید است (لیو[11]و همکاران، ۲۰۲۴). این ویژگی معمولاً با افزایش دقت در ادراک نشانه‌های اجتماعی، ترس از طرد شدن و نگرانی از قضاوت منفی دیگران همراه است. افراد با حساسیت بین فردی بالا، به‌ویژه نوجوانان، ممکن است واکنش‌های هیجانی شدیدی نسبت به انتقادات، نادیده گرفته شدن یا تغییرات جزئی در رفتار دیگران نشان دهند (ویسولیگم[12]و همکاران، ۲۰۲۴). عوامل مختلفی از جمله تجارب اولیه زندگی، سبک دلبستگی، تعاملات خانوادگی و محیط اجتماعی در شکل‌گیری حساسیت بین فردی نقش دارند (کوآن[13]و همکاران، ۲۰۲۴). نوجوانانی که طلاق را تجربه می‌کنند، ممکن است نسبت به تغییرات رفتاری والدین، دوستان و اطرافیانشان بیش‌ازحد حساس شوند (چن[14]و همکاران، ۲۰۲۴). این مسئله می‌تواند باعث شود که آن‌ها در تعاملات اجتماعی خود دچار اضطراب شوند، از ایجاد روابط جدید اجتناب کنند (پان[15]و همکاران، ۲۰۲۴). علاوه بر این، با ترس و تردید به روابط نگاه کند و همواره نگران از دست دادن یا قضاوت شدن باشد (اکسیو[16]و همکاران، ۲۰۲۴).

یکی دیگر از متغیرهای مورد بررسی ترس از ارزیابی های منفی[17] است. ترس از ارزیابی منفی یک ساختار روان‌شناختی است که به نگرانی و آشفتگی مفرط در مورد ارزیابی‌های دیگران و انتظار تجربه قضاوت منفی از سوی دیگران اشاره دارد (فردریک[18]و همکاران، ۲۰۲۴). این ترس به‌عنوان نگرانی بیش از حد از پیش‌بینی و انتظار ارزیابی‌های منفی بین فردی تعریف می‌شود. افرادی که به ترس از ارزیابی منفی مبتلا هستند، در موقعیت‌های اجتماعی اضطراب زیادی را تجربه می‌کنند و تلاش می‌کنند از مواجهه با موقعیت‌هایی که آن‌ها را تهدیدآمیز می‌دانند، اجتناب کنند (وانگ[19]و همکاران، ۲۰۲۴). در مقابل، افرادی که ترس کمتری از ارزیابی منفی دارند، به علائم پذیرش اجتماعی توجه بیشتری داشته باشند. اما افراد با ترس بالا از ارزیابی منفی، انگیزه‌ای برای این نوع توجه ندارند و به‌طور کلی از

1 Lin
2 Buyukkececi
3 Crapo
4 Suprianto
5 van Dijk
6 Rejaän
7 Wen
8 Hugh-Jones
9 interpersonal sensitivity
10 Peters
11 Liu
12 Visvalingam
13 Kwon
14 Chen
15 Pan
16 Aksu
17 fear of negative evaluations
18 Fredrick
19 Wang

[ Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24 ]
[ DOI: 10.66224/Rooyesh.14.6.243 ]

تعاملات اجتماعی دوری می‌کنند (زاو[1] و همکاران، ۲۰۲۴). نوجوانانی که والدینشان طلاق گرفته‌اند، ممکن است نگرانی‌های بیشتری در مورد ارزیابی منفی خود از سوی دوستان و اطرافیان داشته باشند و خود را در معرض قضاوت‌های منفی ببینند (راد[2] و همکاران، ۲۰۲۴). تحقیقات نشان می‌دهند که ترس از ارزیابی منفی ارتباط نزدیکی با اضطراب اجتماعی دارد و این اضطراب می‌تواند نوجوانان را به اجتناب از تعاملات اجتماعی و تجربه اضطراب شدید در موقعیت‌های اجتماعی سوق دهد (راسز[3] و همکاران، ۲۰۲۴). این نوجوانان ممکن است تصور کنند که دیگران در مورد وضعیت خانوادگی آن‌ها قضاوت منفی خواهند (روسی[4] و همکاران، ۲۰۲۴). در نتیجه، ترس از ارزیابی منفی و نگرانی از قضاوت دیگران می‌تواند به پریشانی اجتماعی و اختلالات هیجانی در نوجوانان منجر شود و آن‌ها را وادار کند از موقعیت‌های اجتماعی که تهدیدآمیز به نظر می‌رسند، اجتناب کنند (آدریانا[5]، ۲۰۲۴).

یکی دیگر از متغیرهای مورد بررسی شرم درونی شده[6] است. شرم درونی شامل هیجان‌های خودآگاهی است که به ارزیابی‌های فرد از خود مربوط می‌شود و تأثیرات و پیامدهای زیادی در سطح شناختی و رفتاری دارد (ماناو[7] و همکاران، ۲۰۲۴). جنبه‌های منفی شرم، که به بعد ناسالم آن اشاره دارد، با بسیاری از مشکلات و اختلالات روان‌شناختی، از جمله اضطراب اجتماعی، ارتباط دارد (اسمیس[8] و همکاران، ۲۰۲۵). شرم می‌تواند اثرات منفی بر جای بگذارد و فرد را با احساساتی مانند بی‌ارزشی، بی‌بهایی و حقارت روبه‌رو سازد، به‌گونه‌ای که فرد باور می‌کند دیگران او را همان‌طور که خود را می‌بینند، ارزیابی می‌کنند (بارتا[9] و همکاران، ۲۰۲۳). شرم درونی فرد را به مخفی کردن یا فرار از موقعیت‌های بین فردی تحریک می‌کند (کوترا[10] و همکاران، ۲۰۲۴). در این زمینه، شرم درونی می‌تواند یک حالت عاطفی باشد که از عوامل شناختی، مانند اسنادهای درونی، پایدار و کنترل‌ناپذیر، ناشی می‌شود (اداویان[11] و همکاران، ۲۰۲۴). نوجوانانی که والدینشان طلاق گرفته‌اند، ممکن است به دلیل احساس شرم درونی و ترس از قضاوت‌های منفی دیگران، خود را کمتر از دیگران بدانند. این احساس شرم درونی شده می‌تواند بر سلامت روانی‌شان تأثیر منفی خواهد گذاشت (کلارک[12] و همکاران، ۲۰۲۱).

یکی از مداخلاتی که می تواند به این نوجوانان ارائه شود طرحواره درمانی [13] است. طرحواره درمانی یک رویکرد درمانی جامع است که توسط جفری یانگ در دهه ۱۹۹۰ معرفی شد و بر شناسایی و اصلاح الگوهای شناختی عمیق و پایدار که در دوران اولیه زندگی شکل می‌گیرند، متمرکز است (سوسا[14] و همکاران، ۲۰۲۴). این الگوهای شناختی یا همان طرحواره‌ها، به‌عنوان ساختارهای ذهنی ناسازگار و ناکارآمد عمل کرده و می‌توانند به اختلالات روان‌شناختی مزمن، مانند افسردگی، اضطراب و اختلالات شخصیتی منجر شوند (تراسی[15] و همکاران، ۲۰۲۴). ویژگی‌های طرحواره‌ها شامل باورهای ریشه‌ای و ناخودآگاه است که فرد درباره خود، دیگران و دنیای اطرافش دارد (پکیگتون[16] و همکاران، ۲۰۲۴). این باورها معمولاً بر اساس تجارب اولیه زندگی و تعاملات فرد با والدین یا مراقبین شکل می‌گیرند و می‌توانند به‌طور خودکار و بدون آگاهی فرد، بر تصمیم‌گیری‌ها و رفتارهای او تأثیر بگذارند (مارتین[17] و همکاران، ۲۰۲۴). در مراحل طرحواره درمانی، ابتدا شناسایی و درک عمیق این طرحواره‌ها از طریق ارزیابی بالینی صورت می‌گیرد. سپس با استفاده از تکنیک‌های مختلف درمانی، مانند اصلاح شناختی، مواجهه‌سازی، تجربیات هیجانی و درمان‌های بین فردی، تلاش می‌شود تا این الگوهای منفی و ناکارآمد تغییر یافته و الگوهای سالم‌تری جایگزین آن‌ها شوند (هاسا[18] و همکاران، ۲۰۲۴). نتایج تحقیقات نشان داده است که طرحواره درمانی بر مشکلات روانشناختی و حالات هیجانی مانند حساسیت بین فردی، ترس از ارزیابی های منفی و شرم درونی در نوجوانان با تجربه طلاق والدین موثر است (لیان و همکاران، ۲۰۲۴؛ السبایی و همکاران، ۲۰۲۴؛ منجزی و همکاران، ۲۰۲۴؛ عقیلی و همکاران، ۲۰۲۲؛ صیادی و همکاران، ۲۰۱۷).

1 Zhu
2 Rad
3 Racz
4 Rossi
5 Adriana
6 fear of negative evaluations
7 Manão
8 Smith
9 Barta
10 Kotera
11 Adawiah
12 Clarke
13 schema therapy
14 Sousa
15 Tracy
16 Pilkington
17 Martin
18 Hassas

[ Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24 ]
[ DOI: 10.66224/Rooyesh.14.6.243 ]

با توجه به پیامدهای منفی طلاق والدین بر سلامت روان نوجوانان، لزوم مداخله‌های درمانی مؤثر بیش از پیش احساس می‌شود. اگرچه مطالعات متعددی به بررسی تأثیر طرحواره درمانی بر مشکلات روان‌شناختی پرداخته‌اند، اما تحقیقات کمتری به‌طور خاص به اثربخشی این رویکرد بر نوجوانان با تجربه طلاق والدین متمرکز شده‌اند همچنین، یافته‌های این پژوهش می‌توانند در مشاوره و روان‌درمانی، تدوین برنامه‌های مداخله‌ای در مدارس و حمایت از نوجوانان آسیب‌دیده مورد استفاده قرار گیرند. از سوی دیگر، نتایج این پژوهش با ارائه‌ی یافته های مؤثر، به سیاست‌گذاران و متخصصان کمک می‌کند تا راهکارهای بهتری برای ارتقای سلامت هیجانی و اجتماعی این گروه تدوین کنند و کیفیت زندگی آنان را بهبود بخشند. لذا هدف از مطالعه تعیین اثربخشی طرحواره درمانی بر حساسیت بین فردی، ترس از ارزیابی های منفی و شرم درونی شده در نوجوان با تجربه طلاق والدین بود.

## روش

روش پژوهش نیمه آزمایشی با طرح پیش آزمون_ پس آزمون و گروه کنترل بود. جامعه آماری پژوهش کلیه نوجوان با تجربه طلاق والدین و مراجعه‌کننده به مراکز درمانی و مشاوره شهر تهران در سال ۱۴۰۳ بودند. حجم نمونه در این پژوهش با کمک نرم‌افزار G*Power و درنظرگرفتن تعداد متغیرهای مورد بررسی اندازه اثر ۰/۶، توان آزمون ۱ و سطح اطمینان ۰/۹۵ درصد برآورد شد شد. بر این اساس به شکل نمونه گیری در دسترس ۱۵ تن از نوجوان با تجربه طلاق والدین در گروه آزمایش و ۱۵ تن از نوجوان با تجربه طلاق والدین در گروه شاهد به شکل تصادفی و با قرعه کشی در گروه‌ها جایگزین شدند. معیار ورود به پژوهش رضایت و داوطلبانه بودن شرکت در پژوهش، گذشت ۶ ماه از طلاق والدین، حداقل تحصیلات سیکل، دامنه سنی ۱۶ تا ۱۸ سال، عدم سابقه مصرف الکل و مواد، عدم وجود مشکلات عصبی و تحولی و یا بیماری‌های جسمی مختل کننده و عدم سوابق مجرمانه و یا قضایی بود که با استفاده از مصاحبه توسط پژوهشگران و تایید روانشناس بالینی مراکز بررسی شد . و معیار خروج انصراف در هر مرحله از مداخله، شرکت همزمان در جلسات روان درمانی و مشاوره، غیبت بیش از دو جلسه و کامل نکردن پرسشنامه‌ها بود. گروه آزمایش در ۸ جلسه ۹۰ دقیقه ای هر هفته یک جلسه طرحواره درمانی را دریافت کردند. در این بین گروه کنترل هیچ مداخله ای دریافت نکردند. پس از اتمام جلسات و پس از اندازه گیری پس آزمون برای هر دو گروه، درمان برای گروه کنترل نیز اجرا شد. ملاحظات اخلاقی پژوهش شامل ارائه اطلاعات کتبی درباره پژوهش به شرکت کنندگان، اطمینان خاطر به افراد درباره رعایت محرمانه بودن اطلاعات به دست آمده و استفاده از آن فقط در امور پژوهشی، داوطلبانه بودن مشارکت در مطالعه، ثبت نشدن نام و نام خانوادگی ایشان به منظور رعایت حریم خصوصی و دریافت رضایت کتبی از شرکت کنندگان بود. جهت تحلیل داده‌های پژوهش از تحلیل کواریانس چند متغیری و نرم افزار spss نسخه ۲۷ استفاده شد.

### ابزار سنجش

**پرسشنامه حساسیت بین فردی[1] (IPSM)**: مقیاس حساسیت بین‌فردی که توسط بویس و پاکر (۱۹۸۹) طراحی شده است، ابزاری معتبر برای سنجش حساسیت بین‌فردی محسوب می‌شود. این پرسش‌نامه شامل ۳۶ سؤال و ۵ خرده‌مقیاس است که براساس مقیاس لیکرت ۴ درجه‌ای ارزیابی می‌شود. عوامل مورد سنجش در این مقیاس شامل آگاهی بین‌فردی، نیاز به تأیید، اضطراب جدایی، کمرویی و خودِ درونی شکننده هستند. بالاترین نمره‌ای که فرد در این پرسش‌نامه می‌تواند کسب نماید ۱۴۴ و پایین‌ترین نمره صفر است. نمره بالاتر و نزدیک به ۱۴۴ نشان دهنده میزان حساسیت بین‌فردی بالا و نمره پایین و نزدیک به صفر نشان دهنده آن است که فرد حساسیت بین‌فردی پایینی دارد. پژوهش‌های انجام‌شده ویژگی‌های روان‌سنجی مطلوبی برای این ابزار گزارش کرده‌اند. بویس و پاکر (۱۹۸۹) ضریب پایایی به روش آلفای کرونباخ را ۰/۸۵ برای نمره کل و در دامنه ۰/۵۵ تا ۰/۷۶ برای خرده‌مقیاس‌ها اعلام کرده‌اند. بایس و پارکر (۱۹۸۹) آلفای کرونباخ را برای زیر مقیاس‌های آگاهی بین‌فردی ۰/۷۶، نیاز به تایید ۰/۵۵، اضطراب جدایی۰/۶۷،کم‌رویی ۰/۶۳ و خودِ درونی شکننده خودِ درونی شکننده ۰/۵۹ گزارش کردند. روایی همگرا با پرسشنلمه اضطراب اجتماعی برابر با ۰/۶۱ به دست آمده است. همچنین آنها روایی همزمان این آزمون را با آزمون قضاوت بالینی حساسیت بین‌فردی برابر ۷۲ / ۰ برآورد نمودند که نشانگر روایی همزمان بالای این پرسش‌نامه است. در ایران سرکشیکیان و همکاران (۱۴۰۳) ضریب پایایی ابزار تحقیق به روش آلفای کرونباخ را ۰/۸۵۷

1 Interpersonal Sensitivity Questionnaire

[ Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24 ]
[ DOI: 10.66224/Rooyesh.14.6.243 ]

گزارش می‌شود. همچنین روایی پرسش‌نامه با تحلیل عاملی تاییدی مورد تایید قرار گرفته است همچنین میانگین واریانس استخراج شده جهت بررسی روایی ۰/۶۰ بوده است. پایایی پرسشنامه در این پژوهش به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۴به دست آمد.

**پرسشنامه ترس از ارزیابی های منفی[1] (BFNES):** فرم کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی ابزاری ۱۲ سؤالی است که توسط لری (۱۹۸۳) برای سنجش اضطراب افراد در برابر ارزیابی منفی دیگران طراحی شده است. این مقیاس بر اساس طیف لیکرت ۵ درجه‌ای (از ۱ = هرگز تا ۵ = تقریباً همیشه) ارزیابی می‌شود. در این پرسش‌نامه، سؤالات ۲، ۴، ۷ و ۱۰ به‌صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. دامنه نمرات در این مقیاس بین ۱۲ تا ۶۰ قرار دارد و نمرات بالاتر نشان‌دهنده ترس بیشتر از ارزیابی منفی است. لری (۱۹۸۳) روایی این پرسش‌نامه را با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی ۰/۷۵ و پایایی آن را از طریق آلفای کرونباخ ۰/۹۶ محاسبه کرده است. در ایران، شکری و همکاران (۱۳۸۷) روایی همگرای این پرسش‌نامه را با روش تحلیل عاملی تأییدی بین خرده‌مقیاس‌ها ۰/۶۰ و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۲ برآورد کرده‌اند. پایایی پرسشنامه در این پژوهش به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۳به دست آمد.

**پرسشنامه شرم درونی شده[2] (ISS):** مقیاس شرم درونی‌شده در سال ۱۹۹۳ توسط کوک تهیه شده و شامل ۳۰ ماده است که در قالب دو خرده‌مقیاس کمرویی (با ۲۴ ماده) و عزت‌نفس (با ۶ ماده) طراحی شده است. شماره سؤالات مربوط به کمرویی عبارت‌اند از: ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۷، ۲۸ و ۳۰، درحالی‌که سؤالات مربوط به عزت‌نفس شامل ۸، ۱۳، ۱۴، ۱۹، ۲۶ و ۲۹ هستند. پاسخ‌دهی به هر ماده در این مقیاس بر اساس طیف لیکرت ۵ درجه‌ای انجام می‌شود. نمره‌گذاری به‌صورت معکوس است، به‌طوری‌که نمرات بالا نشان‌دهنده‌ی بی‌ارزشی، بی‌کفایتی، احساس حقارت، پوچی و تنهایی بوده و نمرات پایین بیانگر اعتمادبه‌نفس بالا هستند. حد پایین نمره ۳۰ و حد بالای آن ۱۵۰ است. کوک (۱۹۹۳) روایی پرسش‌نامه را با استفاده از تحلیل عاملی تاییدی برای دو خرده مقیاس بالای ۰/۸۰ و ضرایب پایایی آلفای کرونباخ را برای خرده‌مقیاس‌های کمرویی و عزت‌نفس و نمره کل به ترتیب ۰/۹۴ و ۰/۹۰ و ۰/۸۹ گزارش کرده است. همچنین روایی همگرا آن با پرسشنامه احساس گناه ۰/۵۸ به دست آمده است. در ایران، شریفی و اعتمادی (۱۳۹۱) پایایی این مقیاس را در کل نمونه ۰/۸۵ اعلام کرده‌اند. روایی آن نیز به روش تحلیل عاملی تأییدی با دو مؤلفه و مقدار ۰/۶۴ محاسبه شده است. پایایی پرسشنامه در این پژوهش به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۷به دست آمد.

**پروتکل طرحواره درمانی (ST):** [3] این پروتکل شامل ۸ جلسه‌ی گروهی با مدت‌زمان ۹۰ دقیقه است که هفته‌ای یک‌بار برگزار می‌شود. این جلسات بر اساس الگوی پیشنهادی یانگ و همکاران (۲۰۰۳) طراحی شده است.

**جدول۱- پروتکل طرحواره درمانی**

| جلسه | محتوای جلسه |
|---|---|
| ۱ | برقراری ارتباط و معرفی اعضا، بیان قواعد گروه و اهداف و معرفی دوره، تعهد گرفتن، شناخت مشکل فعلی |
| ۲ | آموزش طرحواره های ناسازگار اولیه، انواع و مشخصات آنها، توضیح سبک های مقابله ای، برقراری ارتباط بین مشکلات زندگی فعلی و طرحواره ها |
| ۳ | ارائه منطق تکنیک های شناختی و استعاره جنگ، اجرای آزمون اعتبار طرحواره، استفاده از سبک درمانی رویارویی همدلانه، تعریف جدید از شواهد تأیید کننده طرحواره |
| ۴ | ارزیابی مزایا و معایب پاسخ‌های مقابله‌ای شرکت‌کنندگان، برقراری گفت‌وگو بین جنبه‌ی طرحواره و جنبه‌ی سالم، استفاده از بازی "مدافع شیطان" برای به چالش کشیدن باورهای ناسازگار، آموزش تدوین و ساخت کارهای آموزشی برای تمرین در منزل |
| ۵ | ربط دادن تصویر ذهنی گذشته به زمان حال، انجام گفت گوی خیالی |
| ۶ | ارائه منطق تکنیک های رفتاری، بیان هدف تکنیک های رفتاری، تعیین فهرست جامعی از رفتارهای خاص به عنوان موضوع تغییر، ارائه راه هایی برای تهیه فهرست رفتار، اولویت بندی رفتارها برای الگوشکنی و مشخص کردن مشکل سازترین آن، افزایش انگیزه برای تغییر رفتار |
| ۷ | افزایش انگیزه برای تغییر رفتار، تمرین رفتارهای سالم از طریق تصویرسازی و ایفای نقش، غلبه بر موانع تغییر رفتار، ایجاد تغییرات مهم در زندگی |

1 Fear of Negative Evaluation Questionnaire
2 Cook Internalized Shame Questionnaire
3 schema therapy

[ Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24 ]
[ DOI: 10.66224/Rooyesh.14.6.243 ]

| | |
|---|---|
| ۸ | خلاصه جلسات قبل، بررسی تکالیف انجام شده و رفع اشکال، جمع بندی و نتیجه گیری نهایی با کمک اعضا، ارائه پس آزمون مربوط، تشکر و خداحافظی |

## یافته ها

داده‌های جمعیت‌شناختی در گروه آزمایش، ۷ نفر دختر و ۸ نفر پسر شرکت داشتند. میانگین سن شرکت‌کنندگان در این گروه ۱۷/۳۶ سال با انحراف معیار ۲/۳۶ بود. در گروه گواه، ۷ نفر دختر و ۸ نفر پسر حضور داشتند. میانگین سن در این گروه ۱۷/۰۱ سال با انحراف معیار ۱.۹۹ بوده است.

**جدول۲- یافته های توصیفی متغیرهای پژوهش**

| متغیر | آزمایش | | | | کنترل | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | پیش آزمون | | پس آزمون | | پیش آزمون | | پس آزمون | |
| | میانگین | انحراف معیار | میانگین | انحراف معیار | میانگین | انحراف معیار | میانگین | انحراف معیار |
| حساسیت بین فردی | ۹۸/۲۵ | ۹/۱۶ | ۸۶/۴۴ | ۸/۳۰ | ۹۵/۲۰ | ۱۱/۹۰ | ۹۴/۶۷ | ۱۰/۵۷ |
| ترس از ارزیابی های منفی | ۳۵/۶۶ | ۵/۸۲ | ۲۸/۹۰ | ۴/۴۱ | ۳۴/۵۷ | ۵/۰۱ | ۳۳/۹۹ | ۴/۰۹ |
| شرم درونی شده | ۶۸/۴۱ | ۸/۵۷ | ۵۸/۴۴ | ۷/۱۴ | ۶۷/۱۲ | ۸/۴۰ | ۶۶/۸۶ | ۷/۹۹ |

در جدول شماره ۲ شاخص‌های توصیفی میانگین و انحراف معیار مرتبط با هر گروه به تفکیک گزارش شده است. نتایج نشان داد که در گروه آزمایش، میانگین حساسیت بین‌فردی، ترس از ارزیابی‌های منفی و شرم درونی‌شده پس از مداخله کاهش یافت. حساسیت بین‌فردی در این گروه کاهش چشمگیری داشت، در حالی که در گروه کنترل تغییر اندکی مشاهده شد. همچنین، ترس از ارزیابی‌های منفی در گروه آزمایش نسبت به پیش‌آزمون کاهش یافت، اما در گروه کنترل تغییرات جزئی بود. میانگین شرم درونی‌شده نیز در گروه آزمایش کاهش معناداری را نشان داد، در حالی که در گروه کنترل تغییر چندانی نداشت. نتیجه بررسی پیش‌فرض‌های تحلیل کوواریانس به این شرح بود در ابتدا جهت بررسی وجود داده پرت از باکس پلات استفاده شد که داده پرتی مشاهده نگردید. برای بررسی نرمال بودن داده ها از آزمون اسمیرنوف و شاپیرو ویلک استفاده شد که نتایج نشان داد سطح معنی داری برای متغیرهای تحقیق بالای ۰/۰۵ برآورد شد که نشان از توزیع نرمال متغیرها بود. ملاحظه شد سطح معنی‌داری تعامل گروه تحقیق* پیش‌آزمون حساسیت بین فردی، ترس از ارزیابی های منفی، شرم درونی شده به ترتیب برابر (۰/۶۶۸)، (۰/۳۵۴)، (۰/۱۲۸) و بیشتر از ۰/۰۵ است. این امر نشان‌دهنده این است که پیش‌فرض همگنی شیب رگرسیون رعایت می‌شود. در آزمون Box M مشاهده شد؛ چون مقدار F (۱/۹۲۴) در سطح خطای داده شده (۰/۱۶۷) معنی‌دار نیست؛ بنابراین فرض صفر رد نمی‌شود. از آزمون لون جهت بررسی همگنی واریانس‌ها استفاده شد. مشاهده شد سطح معنی‌داری حساسیت بین فردی، ترس از ارزیابی های منفی، شرم درونی شده به ترتیب برابر (۰/۲۰۱)، (۰/۱۴۲)، (۰/۲۳۳) و بیشتر از ۰/۰۵ است؛ لذا این پیش‌فرض برای متغیرهای تحقیق رعایت شده است.

**جدول ۳-شاخص های اعتباری تحلیل کواریانس چند متغیره متغیرهای پژوهش**

| | Effect | ارزش | F | فرضیه df | خطای df | Sig. | مربع اتا جزئی |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| گروه | اثر پیلایی | /۶۶۴ | ۳۰/۰۵۸ | ۳/۰۰۰ | ۲۳/۰۰۰ | <۰/۰۰۱ | /۶۶۴ |
| | لامبدای ویلکز | /۱۱۰ | ۳۰/۰۵۸ | ۳/۰۰۰ | ۲۳/۰۰۰ | <۰/۰۰۱ | /۶۶۴ |
| | اثر هوتلینگ | ۵/۳۳۹ | ۳۰/۰۵۸ | ۳/۰۰۰ | ۲۳/۰۰۰ | <۰/۰۰۱ | /۶۶۴ |
| | بزرگ‌ترین ریشه روی | ۵/۳۳۹ | ۳۰/۰۵۸ | ۳/۰۰۰ | ۲۳/۰۰۰ | <۰/۰۰۱ | /۶۶۴ |

با توجه به نتایج شاخص‌های فوق می‌توان استنباط کرد که با کنترل اثر پیش‌آزمون، طرحواره درمانی بر ترکیب‌خطی متغیر وابسته (حساسیت بین فردی، ترس از ارزیابی های منفی، شرم درونی شده) اثربخش است. همچنین جدول فوق نشان می‌دهد با توجه به سطح معنی داری پایین تر از ۰/۰۱ و مقدار f به دست آمده حداقل در یک از متغیرهای مورد مطالعه بین دو گروه تفاوت معنادار است و تفاوت

[ Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24 ]
[ DOI: 10.66224/Rooyesh.14.6.243 ]

مشاهده شده در متغیرهای مورد مطالعه ناشی از تاثیر طرحواره درمانی بوده است. همچنین مقدار مربع اتای جزئی بر اساس نظر کوهن ۰/۰۶ برآورد شده است که نشان از اندازه اثر نسبتا مطلوب برای متغیرهای تحقیق دارد.

**جدول۴. خلاصه تحلیل کواریانس بر روی متغیرهای پژوهش**

| منبع | وابسته | مجموع مربعات | df | میانگین مربعات | F | Sig/ |
|---|---|---|---|---|---|---|
| پیش ازمون | حساسیت بین فردی | ۴۴۷/۳۷۳ | ۱ | ۴۴۷/۳۷۳ | ۳۲/۱۰۷ | <۰/۰۰۱ |
| | ترس از ارزیابی های منفی | ۸۸/۱۰۸ | ۱ | ۸۸/۱۰۸ | ۱۱/۰۵۴ | <۰/۰۰۱ |
| | شرم درونی شده | ۶۴/۶۹۶ | ۱ | ۶۴/۶۹۶ | ۳/۶۹۱ | ۰/۰۴۱ |
| گروه | حساسیت بین فردی | ۵۸۹/۳۳۶ | ۱ | ۵۸۹/۳۳۶ | ۴۲/۲۹۶ | <۰/۰۰۱ |
| | ترس از ارزیابی های منفی | ۵۴۱/۹۷۲ | ۱ | ۵۴۱/۹۷۲ | ۶۷/۹۹۵ | <۰/۰۰۱ |
| | شرم درونی شده | ۸۴۱/۵۸۵ | ۱ | ۸۴۱/۵۸۵ | ۴۸/۰۱۷ | <۰/۰۰۱ |
| خطا | حساسیت بین فردی | ۳۴۸/۳۴۲ | ۲۵ | ۱۳/۹۳۴ | | |
| | ترس از ارزیابی های منفی | ۱۹۹/۲۶۸ | ۲۵ | ۷/۹۷۱ | | |
| | شرم درونی شده | ۴۳۸/۱۷۰ | ۲۵ | ۱۷/۵۲۷ | | |

با توجه به مقادیر جدول فوق می‌توان استنباط کرد بین دو گروه مورد مطالعه از نظر هریک از مولفه های مورد بررسی تفاوت معنادار وجود دارد چرا که مقادیر F محاسبه شده در سطح $p < ۰/۰۵$ معنی دارند و با توجه به میانگین‌های برآورد شده این معنی داری به نفع گروه آزمایش بوده است و لذا طرحواره درمانی بر حساسیت بین فردی، ترس از ارزیابی های منفی و شرم درونی شده در نوجوان با تجربه طلاق والدین اثربخش بوده است.

## بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر تعیین اثربخشی طرحواره درمانی بر حساسیت بین فردی، ترس از ارزیابی های منفی و شرم درونی شده در نوجوان با تجربه طلاق والدین بود. نتایج نشان داد طرحواره درمانی بر حساسیت بین فردی، ترس از ارزیابی های منفی و شرم درونی شده در نوجوان با تجربه طلاق والدین موثر بوده است.

یکی از یافته‌های پژوهش نشان داد طرحواره درمانی بر حساسیت بین فردی در نوجوان با تجربه طلاق والدین موثر بوده است. این یافته با نتایج کوآن و همکاران (۲۰۲۴)، چن و همکاران (۲۰۲۴)، پان و همکاران (۲۰۲۴)، لیان و همکاران (۲۰۲۴)، منجری و همکاران (۲۰۲۴) همسو بود. این یافته را می‌توان با تئوری طرحواره درمانی یانگ تبیین کرد. طرحواره درمانی از طریق اصلاح الگوهای شناختی و هیجانی ناسازگار، می‌تواند تأثیر قابل‌توجهی بر حساسیت بین فردی در نوجوانان با تجربه طلاق والدین داشته باشد. این نوجوانان به دلیل تجارب منفی خانوادگی، ممکن است دچار طرحواره‌های ناسازگار اولیه مانند رهاشدگی، بی‌اعتمادی و نقص باشند که حساسیت آن‌ها را نسبت به روابط بین فردی افزایش می‌دهد. در فرایند درمان، ابتدا این طرحواره‌ها شناسایی شده و سپس با استفاده از تکنیک‌هایی مانند بازسازی شناختی، مواجهه تدریجی و اصلاح هیجانی، نوجوانان یاد می‌گیرند که باورهای غیرواقعی خود را درباره طرد شدن و قضاوت دیگران تغییر دهند. علاوه بر این، تکنیک‌های تجربی مانند تصویرسازی ذهنی و ایفای نقش، به کاهش واکنش‌های هیجانی افراطی و افزایش توانایی تنظیم هیجان کمک می‌کنند. با کاهش شدت این طرحواره‌ها، حساسیت بین فردی کاهش یافته و نوجوانان قادر خواهند بود روابط اجتماعی خود را با اعتمادبه‌نفس و انعطاف‌پذیری بیشتری مدیریت کنند، که در نهایت منجر به بهبود تعاملات اجتماعی و سلامت روانی آن‌ها می‌شود (سوسا و همکاران، ۲۰۲۴).

یکی از یافته‌های پژوهش نشان داد طرحواره درمانی بر ترس از ارزیابی های منفی در نوجوان با تجربه طلاق والدین موثر بوده است. این یافته با نتایج تراسی (۲۰۲۴)، پکیگتون و همکاران (۲۰۲۴)، مارتین و همکاران (۲۰۲۴)، عقیلی و همکاران (۲۰۲۲)، صیادی (۲۰۱۷) همسو بود. همسو با تئوری طرحواره درمانی می توان بیان کرد طرحواره درمانی با هدف تعدیل و اصلاح ساختارهای شناختی ناسازگار، می‌تواند نقش مؤثری در کاهش ترس از ارزیابی منفی در نوجوانان با تجربه طلاق والدین ایفا کند. این ترس اغلب ریشه در طرحواره‌های

[ Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24 ]
[ DOI: 10.66224/Rooyesh.14.6.243 ]

ناکارآمدی مانند نقص و شرم، وابستگی/بی‌کفایتی و طرد اجتماعی دارد که در نتیجه احساس ناامنی و فقدان حمایت والدینی در این نوجوانان شکل می‌گیرد. در فرآیند درمان، طرحواره‌های مرتبط شناسایی می‌شوند. سپس تلاش می‌شود ادراکات تحریف‌شده این نوجوانان نسبت به قضاوت دیگران اصلاح گردد. همچنین، تکنیک‌های تجربی به فرد کمک می‌کند تا پاسخ‌های هیجانی خود را نسبت به ارزیابی‌های احتمالی دیگران تعدیل کند. در نهایت، ایجاد سبک‌های مقابله‌ای سازگارانه و تقویت هویت فردی مثبت، باعث کاهش حساسیت به ارزیابی‌های اجتماعی و افزایش اعتماد به نفس در تعاملات بین فردی می‌شود (هاسا و همکاران، ۲۰۲۴).

یکی از یافته‌های پژوهش نشان داد طرحواره درمانی بر شرم درونی شده در نوجوان با تجربه طلاق والدین موثر بوده است. این یافته با نتایج السبایی و همکاران (۲۰۲۴)، لیان (۲۰۲۴)، منجزی و همکاران، (۲۰۲۴)؛ عقیلی و همکاران، (۲۰۲۲)؛ صیادی و همکاران، (۲۰۱۷)، همسو بود. همسو با تئوری طرحواره درمانی، می‌توان گفت طرحواره درمانی از طریق اصلاح الگوهای فکری و هیجانی ناسازگار، نقش مهمی در کاهش احساس شرم پایدار در نوجوانانی دارد که طلاق والدین را تجربه کرده‌اند. این نوجوانان معمولاً به دلیل تجارب خانوادگی دشوار، دیدگاهی منفی نسبت به خود شکل داده و احساس بی‌ارزشی و عدم پذیرش را درونی می‌کنند. در فرایند درمان، ابتدا ریشه‌های این باورهای منفی بررسی شده و سعی بر این است که در افراد این خودپنداره منفی تغییر کند. علاوه بر این، بهره‌گیری از تمرینات به نوجوانان کمک می‌کند تا احساسات شرم‌آور خود را بپذیرند و آن‌ها را به شیوه‌ای سالم پردازش کنند. در نهایت، با توسعه مهارت‌های ارتباطی و تمرین‌های عملی در تعاملات اجتماعی، این افراد می‌آموزند که ارزیابی دیگران را کمتر تهدیدآمیز تلقی کرده و احساس پذیرش بیشتری در روابط بین فردی خود تجربه کنند، که این امر موجب کاهش احساس شرم و بهبود وضعیت روانی آن‌ها می‌شود (پکیگتون و همکاران، ۲۰۲۳).

در مجموع، می‌توان گفت که نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد که طرحواره درمانی می‌تواند به‌طور مؤثری در کاهش حساسیت بین فردی، ترس از ارزیابی‌های منفی و شرم درونی‌شده در نوجوانانی که طلاق والدین را تجربه کرده‌اند، نقش داشته باشد. این رویکرد با شناسایی و اصلاح الگوهای شناختی و هیجانی ناسازگار، به نوجوانان کمک می‌کند تا نگرش واقع‌بینانه‌تری نسبت به خود و دیگران پیدا کنند، احساس ارزشمندی بیشتری را تجربه کرده و از واکنش‌های هیجانی افراطی در موقعیت‌های اجتماعی بکاهند. تعدیل باورهای منفی، تنظیم هیجانات ناسازگار و تقویت مهارت‌های بین فردی از جمله راهکارهایی است که در قالب این درمان ارائه می‌شود و می‌تواند منجر به افزایش اعتمادبه‌نفس، کاهش اضطراب اجتماعی و بهبود کیفیت روابط فردی شود.

محدودیت های پژوهش شامل: حجم نمونه نسبتاً کوچک و روش نمونه‌گیری در دسترس، تعمیم‌پذیری نتایج به جمعیت گسترده‌تر نوجوانان دارای تجربه طلاق را محدود می‌کند. استفاده از ابزارهای خودگزارشی احتمال سوگیری پاسخ‌دهندگان و یا دادن اطلاعات خلاف واقع را افزایش می دهد. این پژوهش فاقد دوره پیگیری بود، بنابراین مشخص نیست که اثرات طرحواره‌درمانی در طولانی‌مدت پایدار باقی می‌ماند یا خیر. علاوه بر این، متغیرهای مداخله‌گری مانند میزان درگیری والدین در تربیت پس از طلاق، حمایت اجتماعی، وضعیت اقتصادی خانواده و شدت تعارضات والدین کنترل نشدند. ازاین‌رو، پیشنهاد می‌شود که پژوهش‌های آینده با افزایش حجم نمونه و استفاده از روش‌های نمونه‌گیری تصادفی، تعمیم‌پذیری یافته‌ها را بهبود بخشند. علاوه بر این، اجرای مطالعات طولی با دوره‌های پیگیری چندماهه، امکان بررسی ماندگاری اثرات درمان را فراهم خواهد کرد. در نهایت، مقایسه اثربخشی طرحواره‌درمانی با سایر مداخلات روان‌شناختی، مانند درمان شناختی-رفتاری یا درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد، می‌تواند در شناسایی بهترین روش مداخله برای کاهش مشکلات روان‌شناختی ناشی از طلاق والدین در نوجوانان مفید باشد.

## منابع

سرکشیکیان، م؛ خلج، ا و یاری زنگنه، م .(۱۴۰۳). مدل ساختاری حساسیت بین‌فردی بر اساس ترومای دوران کودکی باتوجه به نقش واسطه احساس ناکامی و ناامیدی در دانشجویان زن علوم پزشکی. *فصلنامه زن و جامعه*، ۱۵(۵۹)، ۱۶-۳۳. https://jzvj.marvdasht.iau.ir/article_6672.html

شکری، ا؛ گراوند، ف؛ نقش، ز؛ علی طرخان، ر و پاییزی، م .(۱۳۸۷). ویژگی‌های روانسنجی فرم کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی. *مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران*. ۱۴ (۳) :۳۱۶-۳۲۵. http://ijpcp.iums.ac.ir/article-1-574-fa.html

[ Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24 ]

[ DOI: 10.66224/Rooyesh.14.6.243 ]

شریفی، م و اعتمادی، ع .(۱۳۹۱). تأثیر طرحواره درمانی گروهی بر باورهای اختلال خوردن و احساس شرم در دختران نوجوان مبتلا به بی‌اشتهایی عصبی در شهر اصفهان .*فصلنامه پژوهش های نوین روانشناختی*. ۷(۲۷), ۹۸-۸۱.
https://psychologyj.tabrizu.ac.ir/article_4121.html

Adawiah, R. (2024). The Divorce Phenomenon in Cenggu Village: Psychological Impact and Childcare Responsibilities. *Legitima: Jurnal Hukum Keluarga Islam*, *6*(2), 46-62. https://doi.org/10.33367/legitima.v6i2.4415

Adriana, D. I. C. U. (2024). The family environment of children with divorced parents and their emotional disturbances. *Anthropological Researches and Studies*, (14), 438-451. https://doi.org/10.26758/14.1.29

Sayadi, G. , Golmohammadian, M. and Rashidi, A. (2017). The Effectiveness of Schema Therapy on the Feeling of Inferiority among the Adolescent Girls of Divorced Families. *Research in Clinical Psychology and Counseling*, *7*(1), 89-100. https://doi.org/10.22067/ijap.v7i1.62496

Aghili, M., Asghari, A., Haghshenas, S., & Namazi, M. (2022). The Effectiveness of Cognitive Group Therapy Focused on Schema on Adjusting Primary Mmaladaptive Schemas in Adolescent Girls from the Divorce Family. *Social Cognition*, *10*(20), 223-235. https://doi.org/10.30473/sc.2021.58418.2673

Aksu, G. G., Kılıçaslan, F., Kütük, M. Ö., Tufan, A. E., Kayar, O., & Toros, F. (2024). Parental attitudes, child mental health problems and gender factor in the divorce process. *Cukurova Medical Journal*, *49*(1), 181-191. http://dx.doi.org/10.17826/cumj.1382571

Alsubaie, M. S. (2024). Emotional Schema Therapy for Adults Diagnosed with Mental Health Problems: A Systematic Review. *International Journal of Cognitive Therapy*, *17*(4), 991-1007. https://doi.org/10.1007/s41811-024-00229-w

Barta, T., & Kiropoulos, L. (2023). The Mediating Role of Stigma, internalized shame, and Autonomous Motivation in the relationship between Depression, anxiety, and psychological help-seeking attitudes in multiple sclerosis. *International Journal of Behavioral Medicine*, *30*(1), 133-145. https://doi.org/10.1007/s12529-022-10078-6

Boyce, P., & Parker, G. (1989). Development of a scale to measure interpersonal sensitivity. Australian and New Zealand Journal of Psychiatry, 23(3), 341–351. https://doi.org/10.3109/00048678909068291

Buyukkececi, Z., & Leopold, T. (2024). Parent–child relationships following gray divorce: Stronger ties with mothers, weaker ties with fathers. *The Journals of Gerontology, Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, *79*(5), gbae004. https://doi.org/10.1093/geronb/gbae004

Chen, Y., Zheng, W., He, M., Guo, Y., Zhang, M., Feng, R., ... & Gao, R. (2024). Family risk profiles and mental health among Chinese adolescents: a latent class analysis. *Applied Research in Quality of Life*, *19*(6), 3189-3218. http://dx.doi.org/10.1007/s11482-024-10371-4

Clarke, V., & Earley, E. (2021). "I was just fed up of not being myself": Coming out experiences of white British divorced and separated gay fathers. *Journal of GLBT Family Studies*, *17*(3), 251-272. https://psycnet.apa.org/doi/10.1080/1550428X.2021.1902448

Cook, D. R. (1993). Internalized shame scale manual. Menomonee, WI: Channel Press

Crapo, J. S., Turner, J. J., Higginbotham, B. J., & Bradford, K. (2024). The effects of resolution method of child custody and support plans on parental well-being during the divorce process: Implications from and for divorce education. *Family Court Review*, *62*(3), 474-492. https://psycnet.apa.org/doi/10.1111/fcre.12809

Fredrick, J. W., & Luebbe, A. M. (2024). Prospective associations between fears of negative evaluation, fears of positive evaluation, and social anxiety symptoms in adolescence. *Child Psychiatry & Human Development*, *55*(1), 195-205. https://doi.org/10.1007/s10578-022-01396-7

Hassas, O., Mashhadi, A., Shamloo, Z. S., & Bordbar, M. R. F. (2024). Emotional schema therapy for bipolar disorder: Improving emotional schemas, quality of life, cognitive emotion regulation, and symptom management. *International Journal of Cognitive Therapy*, *17*(3), 347-368. http://dx.doi.org/10.1007/s41811-023-00196-8

Hugh-Jones, S., Atkins, R., Gillibrand, S., Wilding, A., Munford, L., & Sutton, M. (2025). Does the timing of parental divorce or separation impact adolescent and young adult mental health differently by gender?. *Social Sciences & Humanities Open*, *11*, 101264. https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2024.101264

Kotera, Y., Tsuda-McCaie, F., Edwards, A. M., Bhandari, D., Williams, D., & Neary, S. (2022, March). Mental health shame, caregiver identity, and self-compassion in UK education students. In *Healthcare* (Vol. 10, No. 3, p. 584). MDPI. https://doi.org/10.3390/healthcare10030584

Kwon, S. S., Jang, Y., You, J. S., Lee, C. W., Yu, H., Yoon, J., ... & Myung, W. (2024). Interpersonal sensitivity and childhood trauma in patients with major depressive disorder, bipolar I, and II disorder. *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience*, *274*(3), 537-547. https://doi.org/10.1007/s00406-023-01619-5

Leary, M. R. (1983). A brief version of the Fear of Negative Evaluation Scale. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *9*(3), 371–375. https://doi.org/10.1177/0146167283093007

Lian, A. E. Z., Chooi, W. T., & Bono, S. A. (2024). The development and the effectiveness of schema therapy on Malaysian female young adults who experienced continuous trauma and post-traumatic stress disorder. *European Journal of Trauma & Dissociation*, *8*(3), 100427. https://doi.org/10.1093/geronb/gbae004

Lin, I. F., Brown, S. L., & Mellencamp, K. A. (2024). Gray divorce and parent–child disconnectedness: Implications for depressive symptoms. *Journal of Marriage and Family*, *86*(1), 95-110. https://doi.org/10.1111/jomf.12936

Liu, X., Wang, Z., Zhang, C., Xu, J., Shen, Z., Peng, L., ... & Xu, H. (2024). Psychological capital and its factors as mediators between interpersonal sensitivity and depressive symptoms among Chinese undergraduates. *Psychology research and behavior management*, 429-441. https://doi.org/10.2147/PRBM.S452993

[ Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24 ]

[ DOI: 10.66224/Rooyesh.14.6.243 ]

Manão, A. A., Seabra, D., & Salvador, M. D. C. (2024). Measuring Shame Related to Sexual Orientation: Validation of Sexual Minority—External and Internal Shame Scale (SM-EISS). *Sexuality Research and Social Policy*, 1-11. http://dx.doi.org/10.1007/s13178-024-00976-7

Martin, I. R., Stewart, S. E., Tchernegovski, P., & Devenish, B. D. (2024). Cultural suitability of schema therapy: a qualitative exploration of clinician views. *Australian Journal of Psychology*, *76*(1), 2412012. http://dx.doi.org/10.1080/00049530.2024.2412012

Monjezi, F. , Asadpour, E. , Rasouli, M. and Zahrakar, K. (2024). The Effect of Schema Therapy-Based Group Counseling on Reducing the Psychological Distress Adolescents of Divorce. *Journal of Applied Psychological Research*, *15*(3), 161-179. https://doi.org/10.22059/japr.2024.344238.644299

Pan, Y., Zhou, D., Liu, G., Wang, J., & Dong, Z. (2024). Effects of Parental Divorce, Parental Involvement, and Teacher Support on Adolescents' Externalizing Behaviors: A National Survey Study. *Applied Research in Quality of Life*, 1-23. http://dx.doi.org/10.1007/s11482-024-10396-9

Peters, E. M., Yilmaz, O., Li, C., & Balbuena, L. (2024). Interpersonal sensitivity and response to selective serotonin reuptake inhibitors in patients with acute major depressive disorder. *Journal of Affective Disorders*, *355*, 422-425. https://doi.org/10.1016/j.jad.2024.03.112

Pilkington, P. D., & Karantzas, G. C. (2024). A bibliometric analysis of the quantitative schema therapy literature. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, *31*(2), e2963. https://doi.org/10.1002/cpp.2963

Racz, S. J., Qasmieh, N., & De Los Reyes, A. (2024). Bivalent fears of evaluation: A developmentally-informed, multi-informant, and multi-modal examination of associations with safety behaviors. *Journal of Anxiety Disorders*, *103*, 102846. https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2024.102846

Rad, F. A., Kohansal, R., & Ghaderi, S. (2024). Comparative Study of Obsessive Beliefs and Social Anxiety of Divorced Teenagers. *Journal of Emergency Health Care*, *13*(4), 1-8. http://intjmi.com/article-1-1198-en.html

Rejaän, Z., van der Valk, I., Schrama, W., & Branje, S. (2024). Parenting, coparenting, and adolescents' sense of autonomy and belonging after divorce. *Journal of youth and adolescence*, *53*(6), 1454-1468. https://doi.org/10.1007/s10964-024-01963-2

Rossi, F. S., Applegate, A. G., Tomlinson, C., & Holtzworth-Munroe, A. (2024). Intimate partner violence screening for separating or divorcing parents: An introduction to the Mediator's Assessment of Safety Issues and Concerns-Short (MASIC-S). *Family Court Review*, *62*(1), 15-30. https://psycnet.apa.org/doi/10.1111/fcre.12762

Smith, S. M., Kobzeva-Herzog, A., McGillen, P., Castagne-Charlotin, M., Davies, J., Sanchez, S. E., ... & Theodore, S. (2025). Internalized Shame Experiences and Burnout in General Surgery Residents. *Journal of Surgical Education*, *82*(4), 103447. https://doi.org/10.1016/j.jsurg.2025.103447

Sousa, M., Gouveia, C., Cunha, O., & de Castro Rodrigues, A. (2024). The effectiveness of schema therapy in individuals who committed crimes: a systematic review. *Trauma, Violence, & Abuse*, *25*(5), 3631-3642. https://psycnet.apa.org/doi/10.1177/15248380241254082

Suprianto, N., Syukri, S., & Suriyani, E. (2024). Navigating challenges: How divorce affects the quality of children's education. *Jurnal Ilmiah Profesi Pendidikan*, *9*(2), 1270-1276. http://dx.doi.org/10.29303/jipp.v9i2.2241

Tracy, M., Penney, E., & Norton, A. R. (2024). Group schema therapy for personality disorders: Systematic review, research agenda and treatment implications. *Psychotherapy Research*, 1-20. https://doi.org/10.1080/10503307.2024.2361451

van Dijk, R., Mastrotheodoros, S., van der Valk, I. E., Branje, S., & Deković, M. (2024). Daily and Half-yearly Associations between Boundary Diffusion and Parent-adolescent Relationship Quality after Divorce. *Journal of Youth and Adolescence*, 1-17. http://dx.doi.org/10.1007/s10964-024-02064-w

Visvalingam, S., Magson, N. R., Newins, A. R., & Norberg, M. M. (2024). Going it alone: Examining interpersonal sensitivity and hostility as mediators of the link between perfectionism and social disconnection. *Journal of personality*, *92*(4), 1024-1036. https://doi.org/10.1111/jopy.12868

Wang, Y., Qiao, X., Wang, J., Wang, H., & Lei, L. (2024). Peer appearance teasing and restrained eating among Chinese adolescent girls: A mediation model of fear of negative appearance evaluation and body surveillance. *Child Psychiatry & Human Development*, *55*(4), 1127-1134. http://dx.doi.org/10.1007/s10578-022-01478-6

Wen, L., Yang, K., Cao, Y., Qu, M., & Xiu, M. (2024). Parental marital status and anxiety symptoms in adolescents: the mediating effect of childhood maltreatment. *European archives of psychiatry and clinical neuroscience*, *274*(7), 1719-1727. http://dx.doi.org/10.1007/s00406-023-01717-4

Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2003). *Schema therapy: A practitioner's guide*. Guilford Press. https://psycnet.apa.org/record/2003-00629-000

Zhu, Y., Yan, Y., & Zhang, D. (2025). The effects of observed ostracism on social avoidance: The role of fear of negative evaluation and rumination. *Personality and Individual Differences*, *238*, 113080. https://doi.org/10.1016/j.paid.2025.113080

[ Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24 ]

[ DOI: 10.66224/Rooyesh.14.6.243 ]